

Irena Kin-Dittmann, Ewa Mika

Uniwersytet Wrocławski

KLASYFIKACJA OSÓB W BADANIACH AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ NA PRZYKŁADZIE POLSKI I KANADY

1. Wstęp

Badania rynku pracy, w tym szeroko rozumianej aktywności zawodowej, przeprowadza się od wielu lat w większości krajów świata (*labour force survey*). Wśród krajów europejskich, które wykonały takie badania, pierwsza była Anglia, gdzie w wyniku ustaleń Traktatu rzymskiego rozpoczęto badania w 1973 r. [Bednarski i in. 2005, s. 235]. Organizacja tych badań i stosowane definicje wzorowane są na zaleceniach Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP). Definicje i wskazania MOP są jednak z założenia mało precyzyjne i różne kraje mogą je inaczej interpretować, uwzględniając specyficzne warunki, jakie w nich panują. Uważa się zatem, że dane dotyczące bezrobocia i zatrudnienia w różnych krajach często nie są całkowicie porównywalne. Celem artykułu było porównanie rozwiązań dotyczących badania aktywności ekonomicznej ludności, stosowanych w Polsce i w Kanadzie (Kanada jest krajem mającym wieloletnie doświadczenie, znacznie dłuższe niż większość krajów europejskich w prowadzeniu tego typu badań, bowiem sięgające okresu bezpośrednio po II wojnę światową).

2. Analiza porównawcza

Proces transformacji gospodarczej w Polsce przyniósł na początku lat dziewięćdziesiątych bezrobocie, nieobecne dotychczas na polskim rynku pracy w takim wymiarze i takiej postaci. Powodem dynamicznego wzrostu bezrobocia było podjęcie transformacji ustrojowej w warunkach głębokiej recesji gospodarczej i wrażliwej podaży siły roboczej [Mlonek 1999, s. 18]. Intensywny wzrost liczby osób pozostających bez pracy spowodował zapotrzebowanie na precyzyjną informację

o skali i strukturze tego zjawiska. Początkowo jedynym źródłem danych o sytuacji osób na rynku pracy były prowadzone przez urzędy pracy rejestracje osób uznanych, zgodnie z przepisami, za bezrobotne. Sprawozdawczość urzędów pracy stopniowo poszerzała się o kolejne informacje o cechach demograficznych i społeczno-zawodowych bezrobotnych. Do dzisiaj, zważywszy na miesięczny cykl opracowania danych, sprawozdawczość ta ma istotne walory poznawcze i praktyczne [Jakubowska 2003, s. 82-91]. Jednakże dane o bezrobociu rejestrowanym nie oddają w pełni rzeczywistej sytuacji na rynku pracy [Kabaj 2004]. Po części z tego powodu, a także w wyniku zobowiązań Polski o dostarczaniu danych instytucjom międzynarodowym i Eurostatowi, w 1992 r. rozpoczęto regularne badania aktywności ekonomicznej ludności, tzw. BAEL (skrót pochodzi od pierwszych liter nazwy badania). Uwzględniając potrzeby oraz warunki istniejące w Polsce, opracowano następującą koncepcję badania [*Aktywność ekonomiczna...* 2002]:

1. Jest ono prowadzone metodą reprezentacyjną. Próbę wybiera się w losowaniu dwustopniowym, gdzie jednostki pierwszego stopnia to rejony statystyczne w miastach a na wsiach obwody spisowe. Jednostki drugiego stopnia to mieszkania. Badanie nie obejmuje członków gospodarstw domowych przebywających za granicą, jak również ludności zamieszkałej w gospodarstwach zbiorowych, takich jak: hotele pracownicze, domy studenckie, internaty, koszary wojskowe, domy opieki społecznej.

2. Badanie obejmuje wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, członków gospodarstw domowych, tj. mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie.

3. Początkowo obserwacje powtarzano przez rok na tej samej próbie gospodarstw domowych, później – co kwartał, a od IV kwartału 1999 r. badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badany). Oznacza to, że w każdym z 13 tygodni kwartału ankieteryzy odwiedzają określoną liczbę mieszkań i zbierają dane o aktywności ekonomicznej w tygodniu poprzednim. Dobór prób kwartalnych, z których każda składa się z czterech prób elementarnych, odbywa się według tzw. schematu rotacyjnego. Wynika z niego, że każda próba elementarna uczestniczy w badaniu według zasady: dwa kwartały w badaniu, dwa kwartały przerwy, ponownie dwa kwartały w badaniu i koniec uczestnictwa w badaniu. Co kwartał dokonuje się zatem wymiany prób elementarnych: do ankietowania w danym kwartale przeznaczają się dwie próby badane w kwartale poprzednim, jedną nowo wprowadzoną do badania oraz jedną, która została wprowadzona do badania przed rokiem.

4. Badanie dotyczy bieżącej aktywności ludności, a jego uogólnione wyniki są publikowane przez GUS kwartalnie w serii *Informacje i Opracowania Statystyczne*.

Badania Labour Force Survey (LFS) w Kanadzie rozpoczęto po II wojnie światowej w celu zaspokojenia potrzeby posiadania rzetelnych i aktualnych danych o rynku pracy. Było to szczególnie ważne w tym okresie, bowiem był to czas transformacji gospodarki ukierunkowanej na potrzeby wojny, na gospodarkę w czasie pokoju. Podobnie jak w Polsce [www.statcan.ca 2004]:

1. Prowadzi się je na wylosowanej (z zastosowaniem warstwowania) próbie gospodarstw domowych. Zważywszy na nierównomierne rozmieszczenie ludności Kanady (90% mieszka w pasie ok. 150 km od granicy z USA), wyłącza się z losowania rzadko zaludnione obszary, tj. Yukon, Północno-Zachodnie Terytoria i Nunavut, a także mieszkańców rezerwatów indiańskich. Tak jak w Polsce, badanie nie obejmuje mieszkańców gospodarstw zbiorowego zakwaterowania, członków sił zbrojnych i skazanych przebywających w zakładach karnych.

2. Badanie obejmuje również osoby w wieku 15 lat i więcej, członków gospodarstw domowych.

3. Każde gospodarstwo przebywa w próbie przez 6 kolejnych miesięcy (inaczej niż w Polsce). Próba zawiera 6 reprezentatywnych paneli; każdego miesiąca jeden z nich zostaje wymieniony po 6 miesiącach pobytu w próbie – gospodarstwa wychodzące z próby zamienione są na gospodarstwa z tego samego lub podobnego obszaru. Zbiera się dane z każdego miesiąca w tygodniu następującym po tygodniu referencyjnym, którym jest zazwyczaj tydzień zawierający 15 dzień miesiąca.

4. Wyniki są publikowane 13 dni po zakończeniu badań.

Technika prowadzenia badania w obu poddanych analizie krajach jest odmienna. W Polsce badanie ankietowe prowadzone jest z użyciem dwóch formularzy: ZG – kartoteka gospodarstwa domowego i ZD – kartoteka osoby. Dodatkowo w sytuacji nieprzeprowadzenia wywiadu wypełnia się formularz ZA – mieszkania nieobjętego badaniem. Każdorazowo ankieter odwiedza wylosowane gospodarstwo i zbiera dane do formularzy. W Kanadzie natomiast już ponad 85% wywiadów przeprowadza się telefonicznie (wyłączywszy pierwszy wywiad, który zawsze odbywa się w wylosowanym mieszkaniu), a przeszkolony pracownik stosuje skomputeryzowany kwestionariusz zainstalowany na laptopie. Taką formę badania stosuje się od 1994 r., co znacznie redukuje koszt i czas badań.

Przedmiotem obserwacji w obu porównywanych badaniach jest sytuacja poszczególnych osób na rynku pracy w powiązaniu z sytuacją gospodarstw domowych, w których te osoby mieszkają. Podstawowym kryterium podziału badanej populacji jest wykonywanie, posiadanie bądź poszukiwanie pracy w trakcie prowadzenia badań. W Polsce wyodrębnia się kategorię pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Każda osoba może znaleźć się tylko w jednej kategorii. Zgodnie z przyjętymi założeniami [*Aktywność ekonomiczna...* 2003]:

1. Pracujący – to osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem lub nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

2. Bezrobotni – w okresie badanego tygodnia nie byli osobami pracującymi, ale aktywnie poszukiwali pracy i byli gotowi ją podjąć w danym lub następnym tygodniu bądź mieli już pracę i czekali na jej rozpoczęcie (w ciągu 3 miesięcy).

3. Bierni zawodowo – pozostałe osoby, które w okresie badanego tygodnia nie pracowały i nie poszukiwały pracy i nie były gotowe do jej podjęcia w badanym lub następnym tygodniu.

Definicje wynikające z podziału badanej zbiorowości na trzy grupy, podawane przez odpowiednik naszego GUS-u – Statistics Canada [www.statcan.ca 2004], są następujące:

1. Osoby zatrudnione (*employed persons*) to osoby, które w badanym tygodniu:

- wykonywały jakąkolwiek pracę lub prowadziły przedsiębiorstwo (biznes), tzn. wykonywały płatną pracę w kontekście relacji zatrudniający–zatrudniony lub samozatrudnienia (*self-employment*). Włączona jest tu także bezpłatna praca członka rodziny, która jest definiowana jako nieodpłatna praca wnosząca udział w prowadzenie gospodarstwa rolnego, przedsiębiorstwa lub profesjonalnej praktyki będącej w posiadaniu i prowadzonej przez spokrewnioną osobę zamieszkującą tę samą siedzibę,

- posiadały pracę, lecz jej nie wykonywały np. z powodu choroby, osobistych lub rodzinnych przyczyn, wakacji, strajku lub innych.

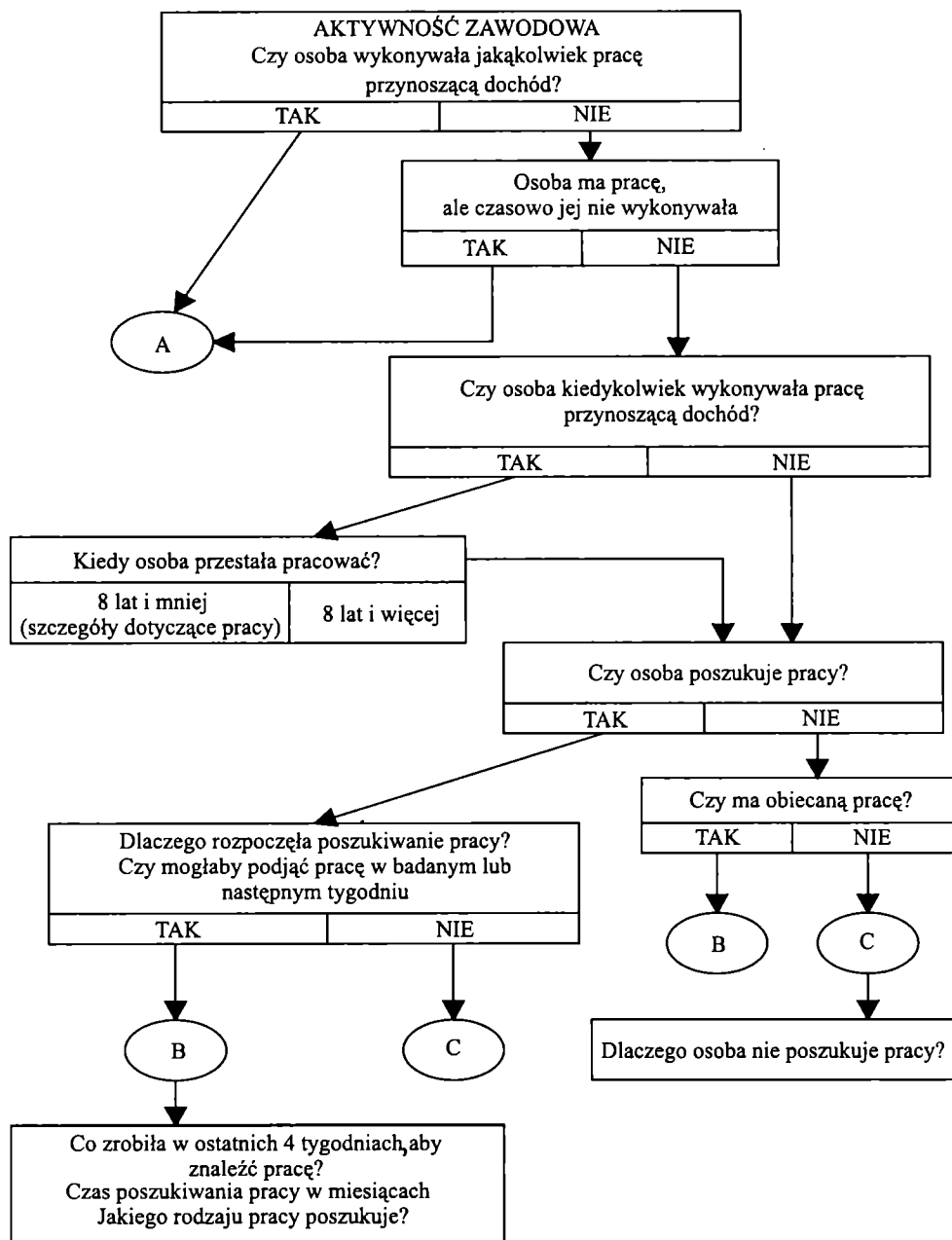
2. Bezrobotne (*unemployment*) są osoby, które w badanym tygodniu:

- były tymczasowo zwolnione (*layoff*) z oczekiwaniem ponownego wezwania do pracy i były w stanie (były dostępne) pracę podjąć,
- były bez pracy, aktywnie poszukiwały pracy w ostatnich czterech tygodniach i mogły podjąć pracę,
- miały nową pracę zaczynającą się w ciągu czterech tygodni od tygodnia, w którym przeprowadzone były badania, i były zdolne oraz gotowe podjąć tę pracę.

3. Nie będący na rynku pracy (*not in the labour force*) – osoby, które w ciągu badanego tygodnia nie prezentowały chęci oferowania lub dostarczenia na rynek swojej pracy (*labour services*) w istniejących warunkach rynku pracy, tzn. nie były ani zatrudnione, ani bezrobotne.

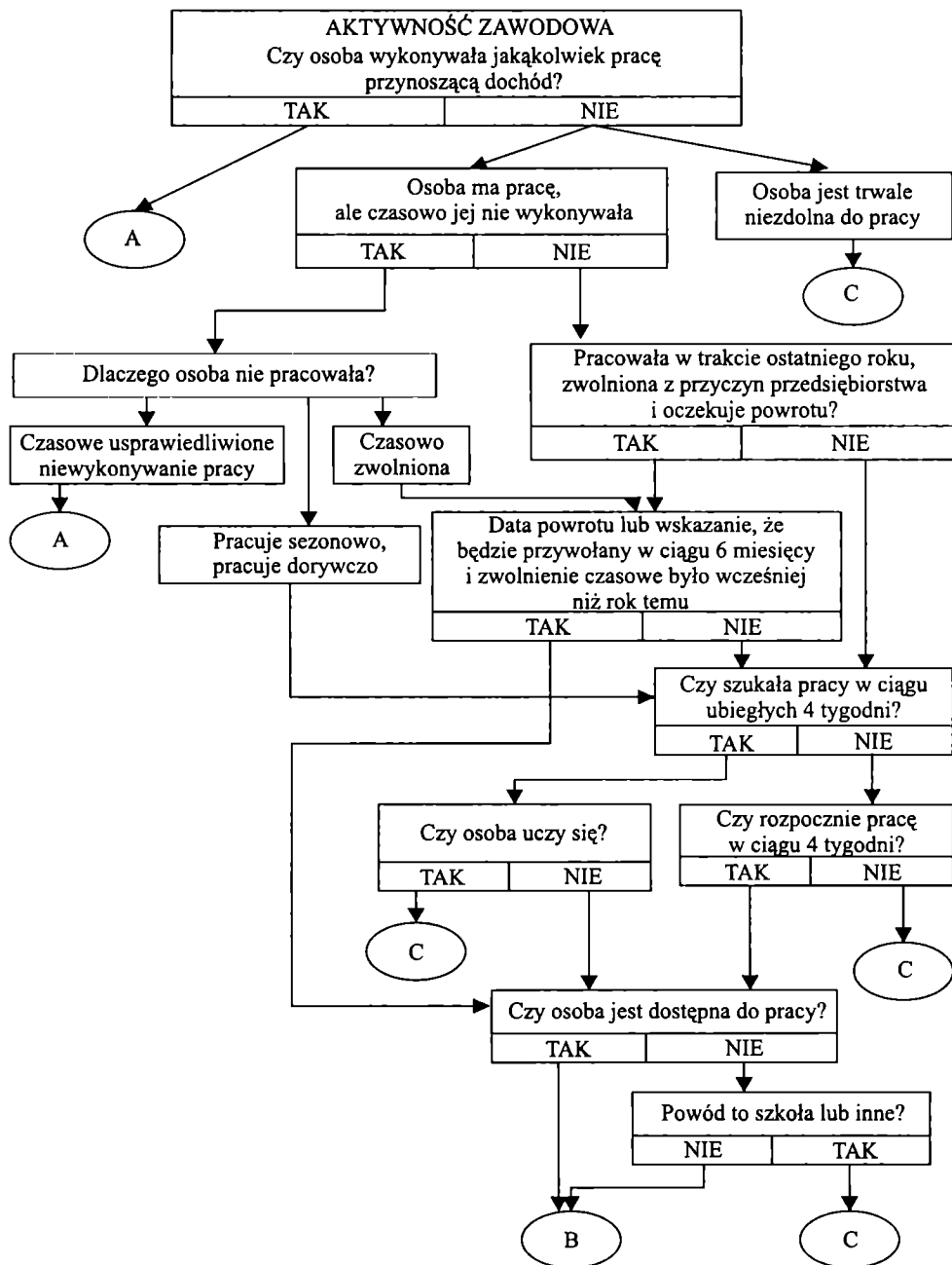
Rysunki 1-2 przedstawiają schematy pozwalające na ustalenie, do której grupy zaliczyć badaną osobę. Rysunek 1 to schemat klasyfikacji w badaniach polskich, a rys. 2 – w badaniach kanadyjskich.

Z porównania obu schematów można zauważyć, iż włączenie badanej osoby do grupy osób pracujących (*employed*) odbywa się na podobnej zasadzie. Należą tu te osoby, które w tygodniu objętym badaniem wykonywały jakąkolwiek pracę przynoszącą dochód bądź były pomagającymi członkami gospodarstwa domowego, bądź z uzasadnionych powodów (choroby, urlopu itp.) nie wykonywały pracy, ale ją miały. Jedynie w badaniu polskim określa się minimum 1 godzinę pracy w tygodniu, w badaniu kanadyjskim nie precyzuje się tego (wręcz określa się – bez względu na czas pracy).

A – osoba pracująca, B – osoba bezrobotna, C – osoba bierna zawodowo.

Rys. 1. Schemat klasyfikacji w badaniu aktywności ekonomicznej ludności w Polsce (BAEL)
Źródło: opracowanie własne na podstawie formularzy: kartoteka gospodarstwa domowego – ZG,
ankieta ZD [Badanie aktywności... 2002; 2003].

A – zatrudniony, B – bezrobotny, C – nie należący do siły roboczej.

Rys. 2. Schemat klasyfikacji w badaniu aktywności ekonomicznej ludności w Kanadzie (LFS)
Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.statcan.ca 2004].

W obu badaniach niezatrudnienie traktowane jest jako niewykorzystana podaż pracy. Z tego względu definicja bezrobocia oparta jest w głównej mierze na aktywności poszukiwania pracy i dostępności (możliwości) do jej podjęcia. Osoby uważane za dostępne do podjęcia pracy są to te osoby, które zgłaszają chęć pracy w badanym tygodniu, jeśli będzie im zaoferowana odpowiednia praca lub jeśli przyczyna, dla której nie mogły podjąć pracy, była natury tymczasowej. Może to być np. choroba, tymczasowa niesprawność, zobowiązania osobiste lub rodzinne. Ponadto osoby dostępne do pracy to te, które już znalazły pracę i rozpoczną ją w najbliższej przyszłości, zatem bezrobotny to osoba, która poszukuje pracy i jest gotowa ją podjąć.

W kanadyjskim grupowaniu jest jednak wyjątek. Występuje tu bowiem kategoria nie mająca odpowiednika w Polsce. Osoby będące na tymczasowym zwolnieniu (*layoff*) nie muszą poszukiwać aktywnie pracy, by być zaklasyfikowane jako bezrobotne. Tymczasowe zwolnienie z przyczyn zakładu pracy, bo o takie tu chodzi, uregulowane jest szczególnymi przepisami i kontraktami ze związkami zawodowymi. Zabraniają one pracodawcy zatrudniania innych osób przed zatrudnieniem byłych zwolnionych pracowników, jeśli są oni nadal dostępni. Wprawdzie w Polsce są firmy, które ponownie zatrudniają wcześniej zwolnionych pracowników, ale jest to wyłącznie spowodowane dobrą wolą pracodawców, niezobligowanych do zatrudniania tych osób.

Jest jeszcze jedna istotna różnica dotycząca osób, które deklarują, iż mają pracę i czekają na jej podjęcie. W LFS okresem oczekiwania może być okres 4 tygodni i mniej, w BAEL-u – aż 3 miesiące.

Osoby biernie zawodowo (czy jak się określa w badaniu kanadyjskim: „nie na rynku pracy”) w obu przypadkach to osoby nie będące ani pracującymi, ani bezrobotnymi.

W obu ankietach zbieranie informacji rozpoczyna się od charakterystyki demograficzno-społecznej każdego badanego. Udziela on odpowiedzi na pytania o: płeć, wiek, stan cywilny, wykształcenie, miejsce zamieszkania, stopień pokrewieństwa z głową gospodarstwa domowego. Ze względu na różnice w jurysdykcji w badaniu kanadyjskim wyodrębnia się tzw. *living common-law*, czyli sytuację, w której dwoje ludzi mieszkających ze sobą co najmniej dwa lata nabiera pewnych praw i przywilejów takich, jakie ma małżeństwo. W 1999 r. Sąd Najwyższy Kanady wydał decyzję, że osobom tej samej płci również przysługują takie same prawa, jak osobom płci przeciwnej. Także pytanie o poziom wykształcenia następuje w badaniu kanadyjskim nieco problemów, w poszczególnych prowincjach systemy szkolnictwa różnią się bowiem od siebie, konieczne jest zatem uwzględnienie tych różnic.

Informacje o każdej z ankietowanych osób zbiera się na podstawie odpowiedzi tylko na część pytań, w zależności od sytuacji zawodowej, w jakiej się ona znajduje. Osoba zaklasyfikowana jako pracująca odpowiada na pytania dotyczące jej głównej pracy. W obu porównywanych badaniach pytania te są bardzo podobne, dotyczą m.in.:

- rzeczywistej liczby godzin pracy w badanym tygodniu oraz tego, ile godzin ankietowany zwykle pracuje tygodniowo,

- dlaczego w badanym tygodniu badany pracuje dłużej lub krócej niż zwykle,
- rodzaju prowadzonej przez firmę działalności,
- do jakiej grupy pracujących należy ankietowany: pracujących na własny rachunek, pracowników najemnych, pomagających członków rodziny,
- liczby osób zatrudnionych w firmie,
- wymiaru czasu pracy (pełny, niepełny – dlaczego pracuje w niepełnym wymiarze czasu), na jak długo jest zatrudniony ankietowany,
- czy badany chce pracować dłużej niż obecnie,
- ile godzin łącznie osoba ankietowana chciałaby pracować w tygodniu,
- czasu i miejsca pracy (zwykle, czasami, nigdy): w domu, na zmiany, wieczorem, w nocy, w soboty, w niedziele,
- zawodu, w jakim osoba pracowała w badanym tygodniu (zgodnie z klasyfikacją zawodów i specjalności),
- rozpoczęcia pracy w obecnym miejscu pracy (miesiąc i rok).

W ankiecie kanadyjskiej można także dostrzec pewne różnice w sytuacji osób na rynku pracy. Kryterium czasu pracy w odniesieniu do pełnego zatrudnienia w badaniach polskich to 40 godzin na tydzień, w kanadyjskich – tylko 30 godzin. W celu określenia zawodu pyta się, podobnie jak w Polsce, jaki rodzaj pracy wykonywała dana osoba i jakie były jej najważniejsze czynności bądź zadania. W BAEL-u wiele pytań dotyczy także pracy dodatkowej zarówno wykonywanej, jak i poszukiwanej.

Osoba bezrobotna określa swoją przeszłość zawodową, a także:

- przyczyny zaprzestania pracy,
- status pracy (na własny rachunek, jako pracownik najemny, pomagający członek rodziny),
- rodzaj działalności instytucji, w której osoba ta ostatnio pracowała,
- ostatnio wykonywany zawód,
- czas pracy w ostatnim miejscu pracy.

W ankiecie BAEL bezrobotny udziela dodatkowo informacji na temat rejestracji w urzędzie pracy i pobierania zasiłku dla bezrobotnych, a wszystkie osoby udzielają uzupełniających, rozbudowanych odpowiedzi na temat sytuacji na rynku pracy sprzed roku oraz nauki i kształcenia. Pytania o naukę i kształcenie nie dotyczą jedynie osób w wieku poprodukcyjnym. W ankiecie kanadyjskiej osoba, której status jest taki sam, jak status polskiej osoby biernej zawodowo, a ma poniżej 65 lat, odpowiada tylko na pytanie o to, czy się kształci. Jest to związane z tym, że w Kanadzie zwyczajowo studenci pracują w czasie wakacji, dlatego też bada się ich aktywność ekonomiczną.

W obu ankietach odnaleźć można wiele podobnych informacji o sytuacji badanych osób na rynku pracy. Na ich podstawie mogą być opracowane, istotne z punktu widzenia polityki społecznej, zagadnienia, takie jak:

- analiza bilansu siły roboczej, uwzględniająca pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo,

- charakterystyka społeczno-demograficzna osób bezrobotnych (według płci, przyczyn zaprzestania pracy, miejsca zamieszkania, okresu poszukiwania pracy, metod poszukiwania pracy, kategorii bezrobotnych, rodzaju poszukiwanej pracy, poziomu wykształcenia),
- analiza bezrobocia długotrwałego (struktura, przyczyny),
- analiza zatrudnionych według cech społeczno-demograficznych (płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania), zawodowych (sektor gospodarki, status zatrudnienia, czas pracy, sekcja PKD, wykonywany zawód),
- analiza przyczyn utraty pracy,
- analiza zmian aktywności ekonomicznej ludności jako całości i poszczególnych części badanej populacji.

Istotnym aspektem, ze społecznego punktu widzenia, jest badanie czasu pozostawania bez pracy, a szczególnie poznanie przyczyn wydłużającego się okresu braku aktywności zawodowej ludności. Powiązanie tego z wykształceniem bezrobotnych, ich wiekiem, regionem zamieszkania oraz z innymi cechami może stanowić przyczynek do kształtowania stosownych inicjatyw finansowych czy też samorządowych.

Porównując badanie aktywności ekonomicznej ludności z Labour Force Survey można zauważyć pewną odmiennność w podejściu do realizowanej tematyki badań. Już same nazwy badań na to wskazują. Badania polskie prowadzi się przez pryzmat i niejako z punktu widzenia sytuacji ankietowanej osoby, badania kanadyjskie – z punktu widzenia zasobów i wykorzystania potencjału siły roboczej. Widoczne to jest nawet w formułowaniu niektórych określeń. Na przykład w badaniu polskim mówi się o braku chęci do pojęcia pracy, w kanadyjskim – o braku chęci oferowania czy dostarczania swej pracy na rynek. Jednakże, pomijając odmiennność w budowaniu pytań, idea obu badań jest dokładnie taka sama. Różnice wynikające z odmiennych przepisów prawa w Polsce i Kanadzie nie zmieniają faktu, iż wyodrębnione w obu badaniach grupy osób pracujących, bezrobotnych czy biernych zawodowo stanowią porównywalne zbiorowości.

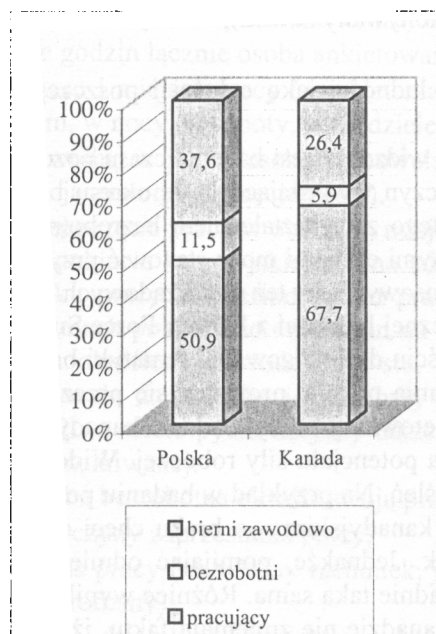
Po wyznaczeniu poziomu aktywności zawodowej na podstawie współczynnika określającego udział osób aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (tab. 1) widać, że jest on wyższy wśród mężczyzn niż kobiet zarówno w Polsce, jak i w Kanadzie.

Tabela 1. Współczynniki aktywności zawodowej ludności Kanady i Polski według płci w latach 1999-2003, stan na koniec roku (w %)

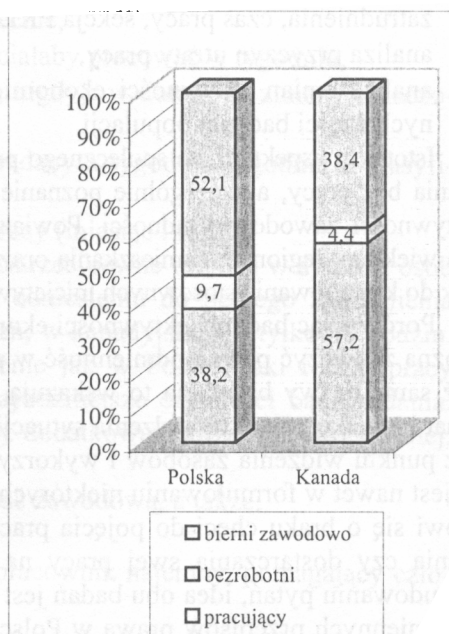
Lata	Kanada		Polska	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
1999	72,5	58,9	64,3	49,7
2000	72,5	59,5	64,3	49,2
2001	72,5	59,7	63,4	48,8
2002	73,3	60,7	62,6	48,0
2003	73,6	61,6	62,4	47,9

Źródło: [www.statcan.ca, grudzień 2004; www.stat.gov.pl, grudzień 2004].

Ponadto aktywność zawodowa kobiet i mężczyzn w Kanadzie w latach 1999-2003 jest wyższa niż aktywność zawodowa tych grup w Polsce. W Kanadzie obserwujemy od 1999 r. sukcesywny wzrost aktywności zawodowej w obu grupach, w Polsce natomiast – spadek poziomu aktywności zawodowej tak kobiet, jak i mężczyzn. Również porównując strukturę aktywności zawodowej (rys. 3 i 4) osób w wieku 15 lat i więcej według płci w 2003 r., można zauważyć znaczne różnice, szczególnie wśród kobiet.

Rys. 3. Mężczyźni w wieku 15 lat i więcej według aktywności zawodowej w 2003 r.

Rys. 4. Kobiety w wieku 15 lat i więcej według aktywności zawodowej w 2003 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [www.statcan.ca, grudzień 2004; www.stat.gov.pl, grudzień 2004].

W Polsce ludność bierna zawodowo jest silnie sfeminizowana – ponad 2/3 tej populacji stanowią kobiety.

Tabela 2. Stopa bezrobocia w Kanadzie i Polsce (w %), stan na koniec roku

Kraj \ Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Polska	15,3	16,0	18,5	19,7	19,6
Kanada	7,6	6,8	7,2	7,7	7,6

Źródło: [www.statcan.ca, grudzień 2004; www.stat.gov.pl, grudzień 2004].

Do oceny natężenia bezrobocia wykorzystuje się stopę bezrobocia wyrażającą udział bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej. Stopa

bezrobocia w Polsce jest znacznie wyższa niż w Kanadzie (tab. 2). Ponadto w badanych latach w Kanadzie stopa bezrobocia utrzymywała się na podobnym poziomie (różnica wynosi 0,9 punktu procentowego), natomiast w Polsce od 1999 r. do roku 2002 sukcesywnie rosła z 15,3 do 19,7%. W obu państwach w 2003 r. stopa bezrobocia zmniejszyła się nieznacznie o 0,1 punktu procentowego.

3. Zakończenie

Badania siły roboczej w obu porównywanych pod tym względem krajach mają wiele cech wspólnych. Podobne są założenia i cel badań oraz przyjęte definicje. Nieco różni je sposób wyboru próby gospodarstw domowych przyjętych do badania oraz okres poddawania obserwacji. Największe różnice dotyczą jednak techniki przeprowadzania wywiadu ankietowego. W Kanadzie stosowanie wywiadu telefonicznego oraz bezpośrednie przekazywanie danych drogą elektroniczną zarówno znacznie ogranicza koszty badania, jak i skraca czas opracowania i publikacji otrzymanych informacji. Dzięki temu sytuacja z badanego miesiąca znana jest w połowie miesiąca następnego. W Polsce kwartalny cykl badań i konieczność przenoszenia danych z papierowych formularzy wydłużają czas oczekiwania na dane i powodują, że miesięczne sprawozdania z urzędów pracy mają pierwszorzędne znaczenie.

W związku z tym w Polsce badania aktywności ekonomicznej ludności powinny dążyć ku większej sprawności pozyskiwania danych oraz uproszczenia procedury badawczej, a szczególnie stosowanych formularzy. Mimo iż ankietę jest bardzo rozbudowana pod względem szczegółowości dotyczącej niektórych działań, nie daje ona odpowiedzi na pytania, które wydają się ważne z punktu widzenia analizy aktywności zawodowej. Dotyczy to m.in. braku możliwości określenia rzeczywistego czasu pozostawiania bez pracy oraz informacji o wysokości dochodów w badanych gospodarstwach domowych.

Literatura

- Aktywność ekonomiczna ludności Polski w latach 1992-2001*, Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS, Warszawa 2002.
- Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2002*, Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS, Warszawa 2003.
- Bednarski T., Borowicz F., Jurek T., Kin-Dittmann I., Mika E., *Analiza wybranych aspektów rynku pracy na podstawie badań aktywności ekonomicznej ludności*, [w:] *Rozszerzenie Unii Europejskiej. Korzyści i koszty dla nowych krajów członkowskich*, red. J. Kundera, Acta Universitatis Wratislaviensis nr 2702, Wrocław 2005.
- Jakubowska J., *Statystyka publiczna w zakresie badania bezrobocia*, „Rynek pracy” 2003, nr 4.
- Kabaj M., *Strategia Polski na lata 2004-2015*, www.exporter.pl, grudzień 2004.
- Młonek K., *Bezrobocie w Polsce w XX wieku w świetle badań*, KUP, Warszawa 1999.
- www.statcan.ca, grudzień 2004.

CLASSIFICATION OF PERSONS IN LABOUR FORCE SURVEY ON THE EXAMPLE OF POLAND AND CANADA

Summary

According to the recommendation of the International Labour Office (ILO) research of the professional activity in the society is carried out in a majority of countries in the world. However, the data provided by ILO are not very precise and any country can interpret them differently. As a consequence, the level of both employment and unemployment in the world scale may be unaccountable. In this paper, a classification of people engaged in economic activity has been prepared based on the data that are available both in Poland and Canada. Professional activity of women and men has been shown for the period of 1999 to 2003.

Comparison of these employment and unemployment studies in Poland and in Canada has shown that there is a different approach to the subject. In Poland, the study is carried out from the point of view of utilization of existing resources and the potential of the labour force. The differences result from the various law rules utilized in Poland and in Canada. However, the differences do not alter the most important fact that employed, unemployed, or professionally inactive labour force is similar in both Polish and Canadian societies.